

LAVASTUSE VIHIK

VÄIKEKODANLASED

M A K S I M G O R K I

[„Bésame Mucho” playing]

„Väikekodanlaste“ lavastuse vihikust leiab aruteluküsimusi nii etenduse-eelseks sisseelamiseks kui pärastiseks ühiseks analüüsiks. Täispika intervjuu lavastaja Kertu Moppeliga leiab lavastuse kavalehelt, vihikus avab oma töö tausta põhjalikumalt kunstnik Arthur Arula.

„Väikekodanlastes“ on terav konflikt erinevate põlvkondade vahel. Noorem põlvkond on otsustavalt ära pöördunud „vanade“ eluvaatest, kuid ei tea siiski päris täpselt, kuidas edasi minna. Vanem põlvkond tõlgendab seda kõhklust ideedepuudusena ning ei oma erilist usku „noorte“ võimesse üleüldse midagi asemele pakkuda. Ammendamatu teema, mis ikka püsib õhus – loodetavasti annab lavastus tõuke elavateks ning sisukateks vestlusteks!

Kairi Kruus, lavastuse vihiku koostaja

Lavastaja Kertu Moppel (külalisena), kunstnik Arthur Arula (külalisena), videokunstnik Emer Värk (külalisena), valguskunstnik Triin Suvi, muusikaline kujundaja Lauri Kaldoja (külalisena), tõlkinud Sven Karja, Ernst Raudsepp ja trupp.

Osades Indrek Sammul, Kaie Mihkelson, Liisa Saaremäel, Robert Annus, Hendrik Toompere jr, Ivo Uukkivi, Liisa Pulk (külalisena), Marta Laan, Lauri Kaldoja (külalisena), Jüri Tiidus, Liis Haab (külalisena).
Esietendus suures saalis 16. märts 2018

Vihiku kujundaja Kadri Hallik

draamateater.ee/koolidele

„Ma ei räägi ju endale, teile, noortele, räägime. Meie elu on varsti elatud, teil on kõik alles ees. Aga kui teid vaadata, siis aru küll ei saa, kuidas te oma elu kavatsete elama hakata? Meie eluviis teile ei sobi, sellest me oleme juba ammu aru saanud... aga mida te selle asemele välja pakute? Selles on küsimus!“ Bessemjonov

„Keegi ei näe neid draamasid, mida elavad läbi inimesed, kes seisavad kuskil „tahan“ ja „pean“ vahepeal.“ Pjotr

Sisukord

ENNE ETENDUST

Mis on „Väikekodanlased“?	5
Kes on väikekodanlane?	7
Millest räägib plakat?	8

PÄRAST ETENDUST

Tegelased	10
Vastab lavastaja Kertu Moppel	13
Vastab kunstnik Arthur Arula	15
Kunstniku inspiratsiooni bibliograafia	17
Lõpulaul	22

ENNE ETENDUST

Mis on „Väikekodanlased“?

Maksim Gorki on vene kirjandusklassik, kelle teosed satuvad pigem harva tänase lugeja lauale. Gorkit ülistati kunagises Nõukogude Liidus propagandistliku kunstisuuna sotsialistliku realismi käilakujuna. Tema teoste vastu on vanemal põlvkonnal arusaadavatel põhjustel tõrge. Aga 2018. aastal, mil täitus 150 aastat Gorki sünnist, jõudis lausa kaks Gorki näidendi eesti lavale: Uku Uusberg lavastas Tallinna Linnateatris näidendi „Põhjas“ ning Kertu Moppel valis Draamateatris lavastamiseks näidendi „Väikekodanlased“.

Küllap leidsid kaks noorema põlvkonna lavastajat Gorki näidendites taas nende üldnimiliku külje – midagi, mis kõnetab ka tänapäeval, kui näidendite kirjutamisaegne ühiskondlik olukord on totaalselt muutunud. Nagu on kirjutanud Gorki tõlkija Sven Karja: „Gorki dramaturgia poole pöörduvad täna sel päeval ka mitmed Euroopa tipplavastajad, kes on suutnud tema tekstide alusel luua lavastusi, mis on osutunud kunstiliselt kõnekaiks ka kohalikes kultuuriruumides. Seega peab neis leiduma midagi enam kui pelgalt sotsialistliku elukorralduse alane „selgitustöö““.

Gorki näidend „Väikekodanlased“ on oma esiklavastusest peale (1902) kuulunud vene teatri püsirepertuaari. Selle teosega on seotud paljud vene teatri kuulsad tegijad. Gorki esimese näidendi esimene kuulaja (tollase tava kohaselt luges autor oma näidendi teatritegijatele enne proove ise ette) ning siseretsensent oli Vladimir Nemirovitš-Dantšenko, kes soovitas seda lavastamiseks Konstantin Stanislavskile – need mehed olid tollased Venemaa teatri tipud ja ka suured uuendajad. Moskva Kunstiteatri esiklavastuses mängis Pjotrit kolmas vene teatrikuulsus Vsevolod Meierhold. Lavastusel polnud erilist menu – ehk ka seetõttu, et kuigi noor autor saatis Stanislavskile lavaliste lahenduste kohta pikemad juhised, ei järginud Stanislavski neist mitte ainsatki.

Võiks oletada, et revolutsioonieelsel perioodil (näidend pälvis 1903. aastal Gribojedovi preemia) võimendusi „Väikekodanlastes“ eeskätt melodramaatilised süžeeikad ja tohutu hulk lopsaka sulega antud ning oma tõe ja õiguse eest kirglikult heitlevaid karaktereid. Pärast proletariaadi diktatuuri kehtestamist 1917. aastal selgus, et see teos sobitub nagu valatult „isade ja poegade“, „uue ja vana maailma“ kollisioonide kunstiliseks illustreerimiseks. Avanes selle näitemängu avaram raamistik – sisekriisides ägav ja põlvkonniti oma mulli kapseldunud perekonnaring kui väärtus- ja usalduskriisi põdeva ühiskonna mudel.

Teise maailmasõja järgse nõukogude teatri „Väikekodanlaste“-traditsiooniga liituvad ka paar selle näidendi tõlgendust Eesti teatrites (Draamateatris 1945, lav Leo Kalmet; Vanemuises 1946, lav ja Pjotri osatäitja Kaarel Ird).

Vene teatri kõige värskem aktiivsemat resonantsi tekitanud „Väikekodanlaste“ lavastus pärineb aastast 2004, mil selle tõi taas Moskva Kunstiteatri lavale praegu ikka veel Venemaa võimuorganite poolt koduaresti elimineeritud teatri-ja filmilavastaja Kirill Serebrennikov. Ilmnes, et „kohustusliku kooliklassiku“ Gorki dogmaatilise konservatiivsuse ja egoistlikult lämmitava (vanemliku) armastuse teema hakkab tööle ka kaasaegselt tinglik-teatraalses mängukeskkonnas“.*

* Sven Karja „Revolutsioonilauliku rehabiliteerimine“, lavastuse kavaleht

Kes on väikekodanlane?

Ajalooliselt on väikekodanlus tähistanud ühiskonnaklassi, kes on jõukamad kui lihttöölised, kuid ei kuulu veel (kõrgemasse) keskklassi. Tänapäeval võidakse väikekodanlase sõnaga tähistada mitte niivõrd sotsiaalset kuuluvust kui pigem meelelaadi ning vaimseid hoiakuid.

- Milliseid väikekodanluse ilminguid märkad tänases ühiskonnas?
- Lavastaja Kertu Moppeli sõnul avalduvad ühiskondlikud teemad „Väikekodanlastes“ vanemate ja laste vahelistes suhetes. Milline on sinu enda kogemus – kas on õige eeldada, et väikekodanlikke väärtusi esindavad pigem lapsevanemad ja noored vastanduvad neile?
- Loe sõnaseletusi. Loo üks väikekodanlik tegelane – mõtle, kus ta võiks töötada, millised võiks olla tema harjumused, mida ta võiks arvata aktuaalsete teemade kohta. Kirjuta selle tegelase monoloog teemal „Kes ma olen ja mis on mulle oluline“.

väike|kodanlus

1. *aj* linnarahvastiku osa, mille moodustasid käsitöölised, poodnikud, väikeettevõtjad jt. väikeomanikud
2. alalhoidlik, kitsarinnaline, stereotüüpse mõtlemisega, oma isiklikest, hrl. ainelistest huvidest lähtuv rahvakiht. *Novellis naerdakse välja piiratud silmaringiga väikekodanlust. (Eesti keele seletav sõnaraamat)*

väike|kodanlane

väikekodanlusse kuuluv isik. **Sina aga paistad muutuvat mugavaks väikekodanlaseks, mõttelaisaks ja kompromissidele minejaks. L. Metsar. (Eesti keele seletav sõnaraamat)*

kitsarinnaline, ahtameelne, ühekülgne, kitsa silmaringiga (silmapiiriga), piiratud silmaringiga, filisterlik, **väikekodanlik** ülek, kolklik, provintslik, lühinägelik, väiklane, küündimatu, jaanalinnulik, ei näe oma ninaotsast (ninast) kaugemale, mõõdab [üksnes] oma mõõdupuuga, näeb ainult oma vaatevinklist, näeb ainult oma mätta otsast (oma madalalt mättalt) (*Sünö-nüümisõnastik*)

Millest kõneleb plakat?

Õeldakse, et üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna. Tihti on lavastuse plakat esimene visuaalne tutvustus, mida teatripublik näeb. Plakat võib piirduda olulisema informatsiooni esitamisega, kuid annab aimu ka teatri (enese)kuvandist, stiilist. Tihti püütakse plakatiga edasi anda, mis laadi lavastusega on tegu.

- Millest kõneleb „Väikekodanlaste“ plakat? Proovi iseloomustada plakatil olevaid tegelasi nende välimuse ning tegevuse põhjal.
- Millised sündmused sinu arvates nendega toimuma hakkavad?
- Heida veel kord pilk sõnaseletustele. Mis plakatil nähtust sinu arvates seostub väikekodanlusega?

„Väikekodanlaste“ plakati jaoks sai lavastuse kunstnik Arthur Arula inspiratsiooni ühest kuulsast 19. sajandi maalist.

- Millise kunstiteosega on tegemist? Milliseid sarnasusi märkad?
- Arutle, miks viidatakse plakatil sellele kunstiteosele.

PÄRAST ETENDUST Tegelased

Vassili Vassiljevitsš Bessemjonov

Tatjana, Pjotri isa, Nili kasuisa. Jõukas, poliitiliste ambitsioonidega majaomanik, unistab linnapeaks saamisest.

„Mitte kunagi pole vaja lastele luua paremat elu kui sul endal on. Kõige raskem on taluda seda, et neil pole mitte mingit iseloomu, ei mingit konkreetsust. Igas inimeses peaks olema midagi sellist, mis on päriselt oma, aga nemad on kuidagi... justkui ilma nägudeta.“

Akulina Ivanovna

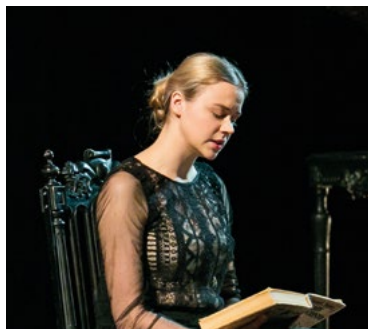
Bessemjonovi abikaasa, Tatjana–Pjotri ema, Nili kasuema, kodune.

„Rõskevõitu on kuidagi. Ahi sai küdema pandud, aga ikka on külm. Vana maja... puhub läbi... mis seal ikka teha! Lapsed, isa on jälle tujust ära... tal hakkas jälle selg valutama. Vanainimese asi... üks mure teise otsa, raha ka muudkui kulub... Ei taha kohe mõeldagi.“

Tatjana

Bessemjonovite tütar, töötab õpetajana.

„Ma olen ainult 28-aastane... Mul on häbi, usu mind, mul on nii häbi ennast sellisena tunda, nii nõrga ja abituna. Minu sees, mu südame sees on tühjus. See on kuidagi ära kuivanud, ära kõrbenud, ma tunnen seda, ja mul on sellest valus...“

Pjotr

Bessemjonovite poeg. Õpib ülikoolis õigusteadust, kuid on parasjagu õpingutest eemaldatud, sest võttis osa protestiaktisioonidest.

„Päevast päeva ikka üks ja sama... Mingi hallitanud kalakonservi maitse on juba suus sellest nääklemisest.“

Nil

Bessemjonovite kasupoeg, töötab sepana. Plaanib Poljaga abielluda.

„Mina oskan kogu selle jama endast kõrvale lükata! Ja varsti lükkangi päriselt, igaveseks. Kaon minema siit. Võtan oma vasara, pakin koti ja hakkam minema. Või hoopis põrutan raksti vastu lauda! Teeme poistega oma sepikoja. Omanikke ja juhte ma ei salli, aga poisid on meil toredad. Sellised lihtsad ja lõbusad. Päris inimesed. Mulle meeldib inimeste seas olla.“

Pertšihhin

Kauge sugulane, Polja isa.

„Kõrtsis on lõbus. Seal on kõik lihtne. Aga teie pool võib igavuse kätte ära surra!“

Polja

Pertšihhini tütar, õmbleja ja koduabiline.

Jelena Nikolajevna Krivtsova

Bessemjonovite üürnik. Lesk, kelle endine abikaasa töötas vangivalvurina.

„Ma ei karda õnnetusi, aga just nimelt – vihkan. Mina tahan, et mu elu oleks rõõmus ja värviline, et minu ümber oleks palju inimesi... Ja ma oskan teha nii, et me kõik tunneksime ennast hästi ja oleksime muutunud.“

Teterev

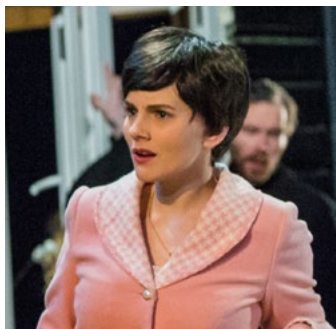
Koorilaulja, Bessemjonovite üürnik. Õppis seminaris, kuid visati välja.

„Mina ei ole ei süüdistajate ega süüdistavate poolt. Mina olen see, kes ma olen. Mina olen kuriteo asitõend! Elu on nässus! Ta on kehvasti kokku ömmeldud... Ta pole tehtud korralike inimeste kasvu arvestades, ütlen ma. Väikekodanlased on teda mõne koha pealt kitsamaks teinud, teise koha pealt lühemaks lõiganud, kolmandast kohast kokku krousinud. Ja vot mina olengi selle asitõendiks, et inimesel pole kuskil kohta, pole mõtet elada...”

Šiškin

Tudeng.

„Tuleb ikkagi aus olla, viimse piirini. Mina tunnistan avameelselt – ma pole mitte kunagi ühtki originaalset sõna öelnud! Aga väga tahaks!”

Tsvetajeva

Õpetaja, Tatjana sõbranna.

„Sa saad ise ka aru, et ei ole mõtet olla tark inimene selleks, et kõiges kahelda. See on hea, kui inimene oskab oma ajusid kasutada, aga selleks, et poleks igav ja raske elada, peab oskama unistada. Tuleb uskuda tulevikku!”

Arutelu

- Iseloomusta tegelasi. Kes tegelastest esindas sinu arvates väikekodanlikke väärtusi enim, kes vastandus neile kõige rohkem?
- Mis olid sinu arvates tegelaste vaheliste konfliktide põhjused? Kelle vahel oli kõige märkimisväärsem vastasseis? Miks?
- Millise tegelasega toimuv oli sinu jaoks kõige huvitavam? Põhjenda.
- Pöördu tagasi omaloodud tegelase ja tema monoloogi juurde. Kes lavastuse tegelastest võiks olla sinu tegelase liitlane ja kes vastane? Põhjenda.

VASTAB LAVASTAJA KERTU MOPPEL

Kertu Moppel (sündinud 1985) lõpetas 2010. aastal lavaka 24. lennu. Pärast kooli töötas ta paar aastat koos mitme kursusekaaslasega Rakvere Teatris. Seejärel kuulus Von Krahli Teatri koosseisu, luues mitu autorilavastust nagu näiteks „Sinihabe“ (2012), publiku suureks lemmikuks kujunenud „Bloody Mary“ (2013), „Hipsteri surm“ (2016) jt. Hetkel on ta vabakutseline lavastaja ja näitleja.

Miks sa ei soovinud samal teemal luua koos trupiga uut teksti, nagu oled sageli varem teinud?

Vahepeal on huvitav ja kasulik vaadata, mida targemad inimesed on varem rääkinud. Kuidas nemad on samu küsimusi ja tundeid väljendanud. Mulle just meeldib, et see on kirjutatud 1902, et selle on kirjutanud mees, keda ma ei tunne. Olen tema kohta lugenud, aga ma ei saa küsida: kuule, Maksim, miks sa nii mõtled? Sada aastat tagasi ühes teises ajas ja riigis elanud inimene on kirjutanud teksti, mis sobiks praegu minu suhu. Kui kirjutaks ise, siis meil ei oleks dialoogi ajalooga, ei saaks ehitada seda silda, et kas nüüd on teistmoodi. Nagu teame, järgnes selle näidendi kirjutamise ajale 1905. aasta revolutsioon. Mis järgneb meie ajastule, kas ka... revolutsioon? See küsimus on õhus. On nii palju paralleele Gorki küsimustega, aga kas tehe tuleb võrdusmärgiga või hoopis muu, seda me ei tea. Igatahes on huvitav otsida ka ajaloolisi paralleele.

Miks tööite tegevuse tänapäeva?

„Väikekodanlased“ toimiks edukalt ka ajastutruuna, aga katsetan, kas dialoog ajalooga hakkab tööle, kui ajalugu on foonil. Räägime seda lugu meelega kui kordust. Minu arvates lisab see kuumakraade. Need tegelased teavad, mis minevikus juhtus. Ema-isa on jõudnud pärast kommunismi taas kapitalismi ja teinud oma ehitusfirma, ehitanud oma maja – ja nüüd uuesti... Mäletame, mis juhtus kommunistliku revolutsiooniga, ka minu põlvkond – ei saa samade vahenditega enam peale lennata. Gorki ajal, 1905. aastal inimesed tõsimeeli uskusid, et jah, revolutsioon lõpeb hästi! Idealism oli teine. Aga kui on hirm, et vaat mis eelmine kord juhtus, annab see väga teistsuguse platvormi, millelt rääkida ühiskonna muutmisest. On rohkem, mida hoida. Näidendi vanadele annab seda, et kuulge, lapsed, me oleme selle kõik siin kätte võitnud, oma kätega teinud, selle riigi ja selle maja üles ehitanud, me oleme pingutanud, et tuleks kapitalism, et me ükskord siia jõuaksime – ja mida teie nüüd räägite! Kas te tõesti tahate... Me räägime tekstis Venemaast, aga asume ju ikkagi siin ja praegu Eestis.

Gorki kujutab valusalt ka lähisuhteid, näiteks vanemate soovi elada oma laste elu, sekkuda ja nõuda tänulikkust.

Neil on omamoodi õigus, kuigi me lavastuses ei õigusta kedagi. Kõigil on oma motiivid. Ma saan vanematest väga hästi aru, aga ma ei tahaks elada selliste vanematega. Ühtpidi on see vanemate kohus oma lapsi väga hoida, aga teistpidi on laste kohus öelda vanematele, et me tahame iseseisvad olla. Gorki on geniaalselt kaks konteksti ühendanud. Ühiskondlikud teemad on all laiem plaan ja psühholoogiliselt väga usutavalt avalduvad need väiksemal skaalal, perekonnas.

Ajaloos on olnud pikad perioodid, mil edu tõi see, kui tehti kõike samamoodi, nagu olid teinud vanemad. Kiirete ühiskondlike muutuste ajal see muster mureneb, edu saavutamiseks tuleb muutuda (mis tõi meid siia, ei vii meid edasi) ja see võib mõlemale poolele raske olla.

Selle lavastusega me küsime, kuidas elada. Maailm muutub, elu liigub edasi, aga osadelt inimestelt sa ei saagi nagu oodata, et... See võib olla õudne tunne, et tahaks oma lastele kõike anda, õpetada, kuidas elus hakkama saada, sest me oleme need asjad läbi teinud ja palun õppige meie pealt, aga lapsed ütlevad, et seda tundi koolis enam ei ole, nüüd on muud asjad vajalikud. Elukestev õpe. Minu põlvkond elab maailmas, kus pind jalge all kõigub igas mõttes. Me ei saa endale lubada isegi mitte illusiooni, et saame stabiilsust loota. Keskkonnaolud – see on kõige hullem probleem. Aga keegi ei tea, kas turumajanduslik kapitalism kestab. Kõigele ennustatakse pidevalt lõppu. See ajastu saab läbi, too ajastu saab läbi... Tahaks mingitest vanadest väärtustest kinni haarata, aga võib-olla need homme enam ei kehti.

- Mille poolest kõnetab „Väikekodanlased“ Kertu Moppeli arvates tänast päeva?
- Too näiteid selle kohta, kuidas ühiskond on viimaste aastakümnete jooksul muutunud.
- Mis on sinu arvates vanad väärtused ja kas neist peaks kinni haarama, nagu lavastaja arvab?
- Kes „Väikekodanlaste“ tegelastest esindab sinu arvates kõige paremini täna-seid noori? Miks?
- Milliseid lähituleviku muutusi praeguses ühiskonnas pead kõige tõenäolise-mateks – nii perekondlikes suhetes kui ka ühiskonnas laiemalt?

VASTAB KUNSTNIK ARTHUR ARULA

Arthur Arula (sündinud 1989 Tartus) on lavastuskunstnik, lõpetanud EKA stenograafia eriala 2014. Ta on kujundanud paarkümmend lavastust sõna- ja tantsuteatris. Kertu Moppel on alates 2012. aastast olnud tema peamine loomingupartner teatris, nad on koos teinud lavastusi Von Krahli Teatris, Tartu Uues Teatris, Rakvere Teatris jm.

2018. aasta on Arthur Arulale olnud väga tööine, lisaks „Väikekodanlastele“ jõudsid publiku ette Sveta Grigorjeva „Rebel Body Orchestra“ Sõltumatu Tantsu Laval, Aleksandr Puškini ja Ott Kiluski „Tsaar Saltaan“ Emajõe Suveteatris, Eva Kolditsa ja Anne Törnpu „Elokäük“ Hageri palvemajas. Arthur on kureerinud, kujundanud ja teostanud ka erinevaid näitusi, performance'id, raamatuid jm.

Millest sa alustad uue lavastuse ettevalmistamist? Kuidas sa teed materjali enda omaks?

Näidendipõhise lavastuse ettevalmistamine algab minu jaoks ikka korduvast näidendi lugemisest. Pärast esimest lugemist viibin tihti raamatukogus, kus loen kõike kontekstiga seonduvat. Muidugi vaatan erinevate valdkondade fotoraamatuid, enda tehtud fotosid ja otsin internetist materjali. Selle protsessi käigus hakkavad tekkima ja ilmema seosed, mis olulisena mõjuvad ning mida tahaks alla joonida. Paralleelselt toimub suhtlemine lavastajaga, kellega koos hakkame lahenduste poole liikuma.

Mis oli sinu jaoks „Väikekodanlaste“ puhul võtmeülesandeks?

Gorki näidendi tegevus toimub peamiselt ühes ruumis – võtmeülesandeks kujuneski selle ruumi vaatajale atraktiivseks muutmine. Seda just mingisuguse üldistava kujundi kaudu.

Näidend on pärit 20. sajandi algusest, lavastuses on aga tegevusaeg tõstatatud lähiminevikku. Mis sinu jaoks tähistab laval seda väikekodanlikkust? Kas püüdsid tabada mingit universaalset, ajatut väikekodanlikkust?

Loomulikult tegelesime selle küsimusega ka, kuid väikekodanlikkus jäi otsingute juures mõistena isegi veidi tagaplaanile. Siiski leidis tekstis sõnapaar, mis siin-seal nii negatiivse kui ka positiivse varjundiga esile kerkis – „...see maja...!“. Muutsin keskkonnale viitava osutuse ümber reaalseks objektiks. Võib vist tõdeda, et hoolikalt valitud detailidega maja keset elutuba vihjab küll mingisugusele universaalsele väikekodanlikkusele.

Sa oled Kertuga teinud väga palju koostööd. Mis teid hoiab koos töötamas?

Me oleme ühelt poolt nii erinevad, et kui need kaks maailma liita, siis on vähemalt alguspunkt huvitav. Lisaks erinevustele seovad meid muidugi põhiväärtuste sarnasused. Veel tulevad koostöös Moppeliga mõttesse: kaugemale ulatuvate seoste otsimine ja (teatri-)trendidest eemalduda püüdmine. Positiivne on ka see, et Kertu orienteerub kujutava kunsti maailmas. Ja vastastikuse usaldusega ka vist ei saaks.

Mis värk on selle suure kollase tibuuga?

Lavastuses on vihjeid erinevatele kultuuridele. Kõnealune – suurte kaisumänguasjade kinkimine romantilisel eesmärgil – tundus mulle omasena eelkõige vene rahvusest armastajatele. Suur kollane tibu on iseenesest märgiline, aga piisavalt avatud vaataja tõlgendusele. Lisaks suurele kollasele tibule on majas sees, puuris ka väike kollane tibu (sellega algab 2. vaatus ekraanil). See omakorda haakub helikujunduses kasutatud lõpulauluga. Seosed, mis võib-olla esimesel vaatamisel ei avaldu, aga märkamisel aitavad loodetavasti tegelasi või situatsioone avada.

- Kuivõrd oled nõus lavastuse kunstniku tõlgendusega, et väikekodanlusele vihjab keset elutuba paiknev maja?
- Kuidas said ise aru kollase tibu tähendusest? Mida võiks see sümboliseerida?
- Mida veel lavakujunduses märkasid ja mille poolest see sind kõnetas?

„Lindudel on ses mõttes kord majas. Nii kui linnupoeg hakkab kaela kandma, lendab kohe pesast välja. ema ja isa igaveseks vaevast lahti...“ Pertšihhin

KUNSTNIKU INSPIRATSIOONI BIBLIOGRAAFIA

Lavastuse plakati jaoks sai kunstnik Arthur Arula inspiratsiooni Eugène Delacroix' kuulsast maalist „Vabadus viib rahva barrikaadidele“ (1830). „Väikekodanlaste“ maailma loomisel oli aga teisigi inspiratsiooniallikaid, mida kunstnik ise tutvustab.

Tegu on Ukraina moedisaineri Maria Hitcheriga Kiievi moenädalal, kelle disainitud mantel on otseseks inspiratsiooniks Tatjana hommikumantli loomise juures. Kuna seljal olev tekst sobiks väga täpselt ka Tanja tegelaskuju kommenteerima, siis oli algselt plaanis lisada sama tekst vene keeles („Täna oli ebaoluline päev, homme tuleb parem.“) ka Liisa Saaremäeli kehastatud tegelase seljale. Järele mõeldes aga oleks see muutunud liiga illustreerivaks. Kuna moedisainer väljendab sellise tekstiga oma meelsust ja laval saame näha tegelast, kelle elu on kuidagi sarnase loosungi tuules kulgenud, siis see tekitab minu jaoks mingisuguse teatri ja päriselu kokku puutepunkti.

Ivan Šiškin, Konstantin Savitski „Hommik männimetsas“ (1889)

Kasutame lavastuses seinavaipa, mis kujutab sedasama maali. Vaipa on võimalik näha videos, kus noored pidutsevad Jelena (Marta Laan) alumise korruse korteris. Selle maali reproduktsioone võib vist erineval kujul leida, olenemata rahvusest, kõigi Ida-Euroopa vanaemade-vanaisade kodudest. Mina mäletan selle maali reprot oma tädimehe ema talumaja seinalt.

Ilja Repin „Milline vabadus!“ (1903)

See maal väljendab minu jaoks korraliku õpetajanna, Tatjana, soovunelmat. Pildil toimuv on kujundlikult vastupidine elule Bessemjonovite majas ja seda väljendab Tanja mitmel korral ka oma repliikides.

Foto vene noortest Modern Talkingu muusika saatel pidutsemas on eeskujuks Jelena (Marta Laan) korteris toimuvale, aga ka korteri sisustusele (lavastuses orkestriaugus ja nähtav videos). Kavalehes on see foto kõrvutatud 1905. aasta revolutsiooni kujutava maaliga. Selline võrdlus annab hästi edasi noorte vaimsust ja selle muutumist, aga ka ühiskonna arenguid üldiselt.

Autor: Tangshi (*allikas: artnau.com*)

See pilt väljendab üsna otseselt põlvkondade, aga ka meelsuse vastuolusid, mis näidendi tegelaste vahel valitsevad (näidendis on ka teejoomise traditsioon omal kohal). See teos oli alguses plakati kontseptsiooni aluseks. Kuna aga tegu on originaalse mõttega, mis edasi arendades lahtuks, oleks meie plakat jäänud kõigest jäljenduseks. Selle tõttu otsustasime juba kuulsama – Delacroix – tsiteerimise kasuks, mis andis edasi arendades lisatähendusi.

LÕPULAUL

Lavastus lõpeb stseeniga, kus Tatjana asub tolmuimejaga lava puhastama ning saateks kõlab laul „Lendan välja kuldsest puurist“. Lavastuse helikujunduse on loonud Lauri Kaldoja, kes mängib ise lavastuses Teterevi.

Lõpulaulu valikut kirjeldab ta nii: „Mulle tundub, et eestikeelsest muusikast on päris keeruline leida midagi, mida kasutada, mis ei mõjuks kohe irooniliselt, aga oleks samas lahe laul. „Põgene, vaba laps!“ oleks ju napa-kas. Nii et see laul klappis väga täpselt. Kõige selle laamendamise ja suure tüli järel oli hädasti kõlalt midagi niisugust vaja, mis meeleolu hetkega kuskile mujale viiks. Muidu jääb see äng – mis sest, et naljakas – ikkagi kuidagi õhku. Aga õhk puhtaks, mööbel välja, tuba tühjaks. Nii ta mõeldud on.

Ma ei leidnud seda laulu mitte alles proovide käigus, ma kahtlustan, et seda väikest vinüüli oleme Kertu ja Arthuriga ikka juba vast Rakvere Teatris töötamise ajast kaheksa aastat tagasi küll kuulanud. Nii et see on olnud kuklas pikemat aega. See on tegelikult tõkelaul, originaalis on see Dionne Warwicki „Walking Backwards Down The Road“, aga mulle tundub, et see on küll üks selliseid kavereid, mis on eesti keeles lahedama tekstiga.“

- Kuidas seostub see laul sinu arvates Tatjana tegelaskujuga?
- Millise sõnumi loob laul laval kõlades sinu arvates?

„Lendan välja kuldsest puurist“

Heldur Karmo, esitaja Heidy Tamme

Refrään: Lendan välja kuldsest puurist

üle kõrge mäe –

armastus on möödas!

Lendan välja kuldsest puurist

siis, kui sa ei näe.

Mind pole sul tarvis...

Õhtul su kõrval viivuks
suigun unne,
õhku hajun koidu eel.
Loodan, et leiad hiljem
uue õnne,
kes on minust parem veel.
Mälestused endaga ühes kõik viin,
sind need ei sega...
Ja nõnda

Refrään

Põgenen öisel tunnil
varga kombel
ning ei tule enam eal.
Leian ehk pilvelinna
juba homme –
sa ei tea, et elan seal.
Kusagil on koht, kus ma unustan kõik
aegade jooksul.
Ja nõnda

Lendan välja kuldsest puurist
üle kõrge mäe –
armastus on möödas!
Lendan välja kuldsest puurist
siis, kui sa ei näe,
siis kui sa ei näe,
üle kõrge mäe...

TATJANA: Isa! Kas sa ikka tead, et seda kõike oled sa juba rääkinud.

BESSEMJONOV: Väga hea, kui olen rääkinud. Aga jäängi rääkima, kuni surmatunnini jään rääkima. Minu hinge piinab küsimus, mis minu lastest saab. Suur viga sai tehtud, et sai teid ülikooli pandud... Pjotr visati välja, sinust sai seal kibestunud vanatüdruk..."

JAGA MEIEGA OMA ARVAMUST LAVASTUSEST!

Igal hooajal ootame arvustuste võistlusele õpilaste kirjutisi vabalt valitud lavastus(t)est meie repertuaaris.

- Vabas vormis arvustusi võib saata hooaja jooksul kuni teatripäevani, 27. märtsini.
- Arvustused palume saata aadressile kairi.kruus@draamateater.ee (lisada nimi, vanus, kool ja klass ning juhendaja nimi).
- Kõik noored arvustajad on oodatud võistluse lõpuüritusele kevadel. Parimaid kirjutajaid premeerime rohke teatriga – auhinnaks on suur hulk teatrikutseid kahele! Nii saab järgmiselgi hooajal sõpradega teatrisse tulla.

Eelmiste võistluste parimad arvustajad ning kirjutamisnippe leiab aadressilt draamateater.ee/arvustus

MÄRKMED

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal red lines across the entire page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no margins, text, or other markings present.

[illegible]

EESTI DRAAMATEATER